

УДК 339.727

А.В. Грузінская,
кандыдат эканамічных навук, дацэнт кафедры банкаўскай справы БДЭУ

КРЫТЭРЫІ ВЫБАРУ РАЦЫЯНАЛЬНАЙ ФОРМЫ КРЭДЫТУ

Практычнае рашэнне праблемы ўдасканалення кредытавання патрабуе ўзвжанага ацэнкі існуючых і распрацоўкі новых метадалагічных асноў кіравання працэсам кредытавання на базе падбору рацыянальных форм кредытаў. У энцыклапедыі дадзена форма прадстаўлена як прыстасаванне, сродак адлюстравання, узор [1, с. 157]. Г.М. Тарасава прыводзіць філасофскае азначэнне формы кредыту як унутранай арганізацыі яго зместу [2, с. 310].

Па нашым меркаванні, форма кредыту выяўляе канкрэтнае праяўленне відаў кредыту. Такім чынам, сістэма кредытавання – гэта прылада, арганізацыйная структура эканамічных адносін, сфарміраваная зыходзячы са зместу гэтай прылады, а форма – адлюстраванне (абалонка) зместу сістэмы. У пацвярджэнне можна прывесці меркаванне Н.І. Валенцавай, што «*формы кредыту – гэта найбольш агульнае праяўленне пераразмеркавальнай функцыі кредыту...*» [3, с.11], якая з’яўляецца элементам сістэмы кредытавання і выяўляе яе змест.

Неабходнасць азначэння формы кредыту як інструментарыя механізму кредытавання заключаецца ў тым, што яна апісвае змест сістэмы кредытавання, які накіраваны на павышэнне эфектыўнасці функцыянавання сістэмы пры фарміраванні кредытных адносін з іншымі эканамічнымі катэгорыямі.

Дадзеныя развагі і разгледжаныя меркаванні эканамістаў дазволілі даць азначэнне формы кредыту. *Форма кредыту* – гэта знешняе праяўленне кредытных адносін, якое ахоплівае іх сутнасць і арганізацыю. Адрозненнем дадзенага азначэння з’яўляецца тое, што форма кредыту вызначаецца сістэмай кредытавання, якая, у сваю чаргу, на аснове сутнасці фарміруе арганізацыйную структуру механізма кредытавання.

З іншага боку, механізм кредытавання не змяняецца пад уплывам арганізацыйна-прававых форм ажыццяўлення кредытных аперацый, якія з’яўляюцца інструментарыем механізма. Механізм сам іх змяняе, вызначаючы рацыянальныя формы кредытавання, паколькі дзейнічае на аснове рыначных прынцыпаў платнасці і зваротнасці. Таму форма кредыту, паводле азначэння, выступае той платформай, карэктуючы якую механізм кредытавання можа выбудоўваць кредытныя ўзаемаадносіны ў тым або іншым кірунку. Прапанаванае азначэнне дазва-

ляе прадставіць форму кредыту як набор асобных патрабаванняў, якія вызначаюць парадак (паслядоўнасць) карыстання кредытам.

Элементы, якія фарміруюць форму кредыту. Форма кредыту фарміруе найбольш рацыянальны парадак кредытавання ў кожным асобным выпадку. У гэтай сувязі мэтазгодна ў якасці элементаў, якія фарміруюць форму кредыту, прызнаць наступныя: парадак вылучэння і пагашэння кредытаў; аб’екты кредытавання (матэрыяльныя каштоўнасці, выдаткі); парадак рэгулявання памеру кредыту, спосаб кантролю за правільнасцю выкарыстання кредытаў; рэжым удзелу ўласных грашовых сродкаў прадпрыемстваў на адным узроўні з кредытнымі.

Вылучаная на аснове гэтых элементаў форма кредыту вызначае плацяжы кредытаатрымальніка па кредыце (іх велічыня, перыядычнасць і тэрміны выплаты), а значыць, ліквіднасць банка і рэнтабельнасць прадпрыемства. Гэта значыць, форма кредыту прад’яўляе патрабаванні да кредытаатрымальніка рабіць плацеж у адпаведнасці з яго магчымасцямі.

Крытэрыі выбару формы кредыту механізмам кредытавання. Сцвярджаючы, што механізм, зыходзячы з бягучых інтарэсаў, наладжвае формы кредыту, а форма выбірае той або іншы парадак кредытавання, запатрабавала азначэння наступных крытэрыяў выбару формы кредыту механізмам кредытавання: стан фінансавага рынку; існуючыя кредытныя рэсурсы (іх дастатковасць); умовы гаспадарання і фінансавай структуры прадпрыемства; патрэбнасць у фінансаванні; выдаткі на кредыт; чакаемая магчымасць заплаціць за кредыт (кредытаздольнасць); мяркуемы вынік ад выкарыстання кредыту (вытворча-эканамічны ўплыў кредыту).

Выбар формы з дапамогай прапанаваных крытэрыяў дазваляе механізму кредытавання вызначаць кредытныя адносіны ў тым або іншым кірунку.

Удакладненая класіфікацыя форм кредыту. Дапаўненне вядомых класіфікацый [4, с. 76, 208; 6, с. 115, 370; 7, с. 10; 8, с. 34; 9, с. 13] мэтазгодна правесці формамі кредыту, якія адрозніваюць кредытныя адносіны ў залежнасці ад наступных фактараў: стадыі ўзнаўлення, абслугоўваемых кредытам; відаў пагашэння; забяспечанасці; платнасці за выкарыстанне кредыту; тэрміновасці; галіновай скіраванасці; валюты кредыту; прававога статусу кредытаатрымальніка.

Паколькі структура крэдыту ўключае такія характарыстыкі, як суб'ект і аб'ект крэдытавання (крэдытны кошт), больш прымальнай уяўляецца прапанаваная класіфікацыя форм крэдытаў, якая скамбінавана на аснове выкладзеных у эканамічнай літаратуры класіфікацый і разглядаецца ў залежнасці ад характару шэрагу крытэрыяў:

1. У залежнасці ад запазычанага кошту:

- *грашовая*. Грашовая форма з'яўляецца асноўнай, паколькі грошы з'яўляюцца ўсеагульным эквівалентам пры абмене таварных коштаў;
- *таварная*. Таварная форма гістарычна папярэднічае грашовай і мяркуе эквівалентны абмен тавараў. У наш час таварная форма выкарыстоўваецца пры продажы тавараў у растэрміноўку плацяжу, пры арэндзе маёмасці (у тым ліку лізінг), пракат рэчаў;
- *таварна-грашовая*. Пры таварна-грашовай форме крэдыт адначасова функцыянуе ў таварнай і грашовай формах. Напрыклад, набыццё дарагога абсталявання патрабуе не толькі лізінгавай формы крэдыту, але і грашовай для ўстаноўкі і наладкі тэхнікі;
- *змешаная*. Пры змешанай форме крэдыт выдаецца грашыма, а вяртаецца таварам, або наадварот. Першае часта выкарыстоўваецца ў эканоміцы краін, якія развіваюцца. Другое характэрна для ўнутранай эканомікі, дзе продаж тавараў у растэрміноўку плацяжоў суправаджаецца паступовым вяртаннем крэдыту ў грашовай форме.

2. У залежнасці ад суб'екта крэдыту (крэдытара і крэдытаатрымальніка), гэта значыць ад таго, хто з'яўляецца крэдытарам, а хто крэдытаатрымальнікам:

- *банкаўская*. Банкаўская звычайна большая па аб'ёме, паколькі выдача крэдытаў здзяйсняецца ў асноўным за кошт прыцягнутых сродкаў, што з'яўляецца асноўнай задачай банкаў. Яе асаблівасці: банк аперыруе не столькі сваім капіталам, колькі прыцягнутымі рэсурсамі; банк падае часова-вольны капітал; банк падае не проста грашовыя сродкі, а грошы як капітал. Гэта азначае, што крэдытаатрымальнік павінен так выкарыстаць атрыманыя сродкі, каб вярнуць доўг і атрымаць прыбытак, хоць бы для выплаты працэнтаў;
- *гаспадарчая*. Гаспадарчая форма (камерцыйная, дзе суб'ектамі крэдытных угод з'яўляюцца прадпрыемствы, фірмы, кампаніі) характарызуецца кароткімі тэрмінамі падавання крэдыту. У аснове камерцыйнага крэдыту ляжыць адтэрміноўка прадаўцом аплаты тавара ў абмен на вэксаль. Аднак

камерцыйны крэдыт гэта не толькі рэакцыя на пазыковае абавязальніцтва, а гандлёвы крэдыт. Гэта значыць тое, што ўтварылася на базе асаблівых умоў продажу тавараў. Камерцыйны крэдыт – гэта вузейшае паняцце, чым гаспадарчы. Гаспадарчы крэдыт выдаецца ў таварнай і грашовай формах. Асаблівасці гаспадарчай (камерцыйнай) формы: у якасці крыніцы выступаюць як занятыя, так і не занятыя (вольныя) капіталы; пры гаспадарчым таварным крэдыце адтэрміноўка аплаты служыць працягам працэсу рэалізацыі прадукцыі, пазычаецца не часова вартасць, якая часова вызвалілася, а таварны эквівалент, паколькі ўласнасць на аб'ект пераходзіць ад прадаўца да пакупніка і плата за адтэрміноўку ўваходзіць у вартасць тавару; пры гаспадарчым грашовым крэдыце крыніцай крэдыту выступаюць вольныя грашовыя сродкі. Уласнасць на крэдытную вартасць не пераходзіць ад крэдытара да крэдытаатрымальніка, яна знаходзіцца ў крэдытаатрымальніка ў часовым карыстанні. Плата за карыстанне крэдытам адбываецца ў адкрытай форме па стаўцы працэнта;

- *дзяржаўная*. Пры дзяржаўнай форме крэдыту крэдытарам выступае дзяржава, якая выдае крэдыт розным суб'ектам. Гэта не дзяржаўная пазыка, дзе дзяржава выступае пазычальнікам шляхам размяшчэння сваіх абавязальніцтваў (часцей ў выглядзе аблігацый). Дзяржаўны крэдыт мае абмежаванае ўжыванне, часцей за ўсё выдаецца праз банкі, а таксама ў сферы міжнародных эканамічных адносін (тады становіцца міжнароднай формай);
- *міжнародная*. Міжнародная форма паказвае прыналежнасць аднаго з удзельнікаў да іншай краіны;
- *грамадзянская* (удзельнічаюць асобныя грамадзяне, прыватныя асобы). Грамадзянская форма заснавана на ўдзеле ў крэдытным пагадненні ў якасці крэдытара асобных грамадзян, прыватных асоб. Ва ўзаемаадносінах прыватных асоб адной з адной дадзеная форма носіць сяброўскі характар: менш стаўка; замест крэдытнай дамовы пазыковая распіска; тэрмін носіць умоўны характар.

3. У залежнасці ад аб'екта крэдыту:

3.1. Па рэчыўна-матэрыяльнай форме:

- крэдытаванне аб'екта, які мае матэрыяльна-рэчыўную форму;
- крэдытаванне аб'екта, які не мае матэрыяльна-рэчыўнай формы (пад разрыў у плацежным абарачэнні для бягучых плацяжоў па выплаце зарплаты, падаткаў, стра-

хавання, а таксама, калі крэдыт пакрывае недахоп грашовых сродкаў).

3.2. Па віду капіталу: у асноўны капітал; у абаротны капітал.

3.3. Па перыядычнасці патрэбнасці ў крэдыце: сезонны (перыядычны); для задавальнення адначасовай патрэбнасці ў грашах.

4. У залежнасці ад мэтавых патрэбнасцей крэдытаатрымальніка:

- *прадукцыйная*. Прадукцыйная форма мае асаблівасць выкарыстання атрыманых ад крэдытара сродкаў на мэты вытворчасці і звароту, гэта значыць на прадукцыйныя мэты;
- *спажывецкая*. Спажывецкая форма выкарыстоўваецца крэдытаатрымальнікамі на мэты спажывання. Крэдыт у гэтым выпадку не накіраваны на стварэнне новай вартасці, а мае мэту задаволіць спажывецкія патрэбы крэдытаатрымальніка.

5. У залежнасці ад прыярытэту:

5.1. Па наяўнасці пасрэднага:

- *прамая*. Прамая форма звязана з непасрэдай выдачай выкарыстальніку крэдыту без апасродкаваных звёнаў;
- *ускосная*. Ускосная форма мяркуюе, што бярэцца для крэдытавання іншых суб'ектаў. Напрыклад, не толькі для набыцця і продажу тавараў, але для крэдытавання грамадзян пад тавары з растэрміноўкай плацяжу: крэдытаванне нарыхтоўчых арганізацый у частцы авансаў здатчыкам пад будучы ўраджай сельгаспрадукцыі. Ускосныя спажывецкія – грамадзяне, якія ўзялі крэдыт у гандлёвай арганізацыі на куплю тавараў у крэдыт.

5.2. Па ступені адкрытасці: відавочная (пад загадка абумоўленыя мэты); утоеная (якая з'явілася ў пачатку развіцця крэдытных адносін, напрыклад, таварны крэдыт пад заклад маёмасці).

5.3. Па сучаснасці (навізне): старая (ліхвярская плата за пазыковыя сродкі, можа мадэрнізавацца і прымаць сучасныя рысы); новая (напрыклад, лізінг).

5.4. Па частаце выкарыстання: асноўная (напрыклад, грашовая); дадатковая (напрыклад, таварная).

5.5. Па ступені развіцця: развітая (напрыклад, банкаўскі крэдыт); не развітая (напрыклад, ламбардны крэдыт, які не адпавядае сучаснаму ўзроўню адносін).

6. У залежнасці ад стадыі ўзнаўлення, абслугоўваемых крэдытам (на якіх зараджаюцца патрэбнасці ў дадатковых сродках):

- *крэдыт на стадыі абмену*, дзе ў большай ступені выяўляецца разрыў у аплатным абарачэнні;

- *крэдыт на стадыі ўзнаўлення* для набыцця сродкаў вытворчасці, разлікаў па зарплате, з бюджэтнымі арганізацыямі, на спажывецкія патрэбы насельніцтву.

7. У залежнасці ад віду пагашэння:

- *раўнамернапагашаемыя* (сума доўгу і працэнты гасяцца роўнымі долямі);
- *ануітэтныя* (сума доўгу і працэнтаў складаюць аднолькавую велічыню ва ўсе перыяды карыстання крэдытам (пагашэнне роўнымі сумамі));
- *тэрміновыя* (пагашэнне крэдыту па заканчэнні яго тэрміну);
- *у растэрміноўку* (гасяцца частковымі плацяжамі).

8. У залежнасці ад забяспечанасці:

8.1. Па формах забяспечэння: з выкарыстаннем гарантыі; з выкарыстаннем даручальніцтва; з выкарыстаннем страхавання; з выкарыстаннем закладу; з выкарыстаннем гарантыйнага дэпазіту.

8.2. Па поўнасці забяспечэння: дастатковае; недастатковае; без забяспечэння.

8.3. Па характары крэдытавання: прамое пад пэўны аб'ект; ускоснае на пакрыццё разрыву ў аплатным абарачэнні.

9. У залежнасці ад аплаты за выкарыстанне крэдытам:

9.1. Па велічыні платы: дарагі (у параўнанні з рыначнай стаўкай); танны (у параўнанні з рыначнай стаўкай).

9.2. Па наяўнасці платы: платны; бясплатны (калі пры камерцыйным крэдыце адтэрміноўка плацяжу можа не суправаджацца спаганнем працэнта. Разам з тым, працэнт ускосна ўваходзіць у кошт таго прадукту, па якім будзе зраблена адтэрміноўка яго платы).

10. У залежнасці ад тэрміновасці:

- кароткатэрміновы;
- сярэнетэрміновы;
- доўгатэрміновы.

11. У залежнасці ад галіновай скіраванасці (прыналежнасці):

- прамысловы;
- сельскагаспадарчы;
- гандлёвы.

12. У залежнасці ад валюты крэдыту:

- у нацыянальнай валюце;
- у замежнай валюце.

13. У залежнасці ад прававога статусу крэдытаатрымальніка:

- юрыдычныя асобы;
- фізічныя асобы;
- індывідуальныя прадпрыемствы.

Прапанаваная класіфікацыя пацвярджае, што ў чыстым выглядзе форм крэдыту не існуе. Кожная з іх дапаўняе іншую, набліжаючыся да адпаведнага ўзроўню развіцця таварна-грашовых адносін.

Аптымізацыі форм крэдытаў неабходна дасягаць шляхам скарачэння часу паміж авансаваннем вартасці і яе зваротам і ўстанаўліваць форму, якая спрыяе змене моманту руху сродкаў па рахунках.

Прадпрыемствам прапаноўваецца выбіраць форму крэдыту з вялікай колькасцю перыядаў спісання працэнтаў, паколькі, чым часцей спісваюць сумы працэнтаў з астатку запазычанасці, тым менш з перыяду да перыяду база (астатак) налічэння працэнтаў і тым менш сума запатрабаваных банкам працэнтаў па крэдытным доўгу, што выгадна для крэдытаатрымальніка. Аднак у дадзеным выпадку пратэрмінаваная запазычанасць, якая застаецца на рахунку, павялічыць суму запатрабаваных банкам працэнтаў з прычыны вялікай колькасці перыядаў налічэння працэнтаў і іх капіталізацыі.

Для банка выгадна форма крэдыту, пры якой крэдытныя ўкладанні робяць за перыяд больш абарачэнняў, у выніку чаго банк атрымлівае больш працэнтных прыбыткаў. У гэтай сувязі да ўзаемавыгаднай для крэдытара і крэдытаатрымальніка форме прапаноўваецца аднесці *кароткатэрміновую крэдытную лінію*.

Адкрытая крэдытная лінія на кароткі тэрмін пры наяўнасці доўгатэрміновага крэдытнага рэсурсу забяспечвае банку атрыманне большай сумы працэнтаў па крэдытах. Крэдытная лінія, адкрытая на 1 месяц, мяркуе, што крэдытаатрымальнік на працягу месяца выкарыстае крэдыт, а значыць, утворацца крэдытная запазычанасць на рахунку па ўліку крэдытнай запазычанасці, на якую будучы налічаны працэнты і атрыманы банкам працэнтны прыбытак. Крэдытная лінія, адкрытая на 1 год, мяркуе, што крэдытаатрымальнік можа скарыстацца крэдытам або яго часткай і ўтвараць крэдытную запазычанасць праз, напрыклад, 11 месяцаў. Стаўка працэнта будзе налічаная на тэрмін 1 месяц ($12-11=1$) і сума працэнтаў па гадавой крэдытнай лініі складзе такую ж велічыню, што і па крэдытнай лініі адкрытай на 1 месяц. У гэтым выпадку банк за 1 год мае рызыку атрымаць такую ж суму працэнтаў, якую можна атрымаць за 1 месяц. Гэтым абумоўлена нявыгаднасць для банка доўгатэрміновай крэдытнай лініі.

Таму банку варта ўжываць драбненне тэрмінаў крэдытавання па розных крэдытаатрымальніках, пры якім не запатрабаваная адным крэдытаатрымальнікам на працягу 11 месяцаў сума крэдыту накіроўваецца іншым крэдытаат-

рымальнікам. Гэта дае банку магчымасць кожны месяц выдаваць крэдыты і атрымліваць па іх працэнтны прыбытак.

Наступствы ад парушэння ліквіднасці з-за неадпаведнасці тэрміну прыцягнутага і размешчанага ў крэдыты рэсурсу кампенсуюцца магчымасцю атрымання банкам працэнтнага прыбытку па крэдытах на працягу ўсяго года.

Недахопам кароткатэрміновай крэдытнай лініі для крэдытаатрымальніка можа стаць павышаны працэнт банка, калі ў сітуацыі запатрабаванасці крэдытаў банк імкнецца ўсталяваць павышаны працэнт па кароткатэрміновых крэдытах і зрабіць за перыяд як мага больш абарачэнняў кароткатэрміновых крэдытных укладанняў («выдадзена-згашана»), паколькі банку выгадней часцей выдаваць дробнымі сумамі пад вялікі працэнт, чым рэдка пад меншы працэнт. У выніку вартасць кароткатэрміновых крэдытаў часам вышэй за вартасць доўгатэрміновых крэдытаў.

Недахопам кароткатэрміновай крэдытнай лініі *для банка* з'яўляецца драбненне тэрмінаў крэдытавання па розных крэдытаатрымальніках, якое не дае банку дадатковых капіталізаваных працэнтных прыбыткаў, як было б, калі б крэдытная запазычанасць аднаго крэдытаатрымальніка пераходзіла на наступны тэрмін і капіталізавалася з месяца ў месяц. Таму, з пункта гледжання капіталізацыі, крэдытная лінія на 1 год для банка з'яўляецца больш выгаднай, чым крэдытная лінія на 0,5 года з паўторнай выдачай яшчэ на 0,5 года, паколькі пры крэдытнай лініі з паўторнай выдачай распадаецца тэрмін капіталізацыі – заканчваецца адзін транш і пачынаецца іншы.

У гэтым выпадку кампраміснай для крэдытара і крэдытаатрымальніка формай крэдыту варта лічыць крэдытную лінію з паўторнай выдачай новай часткі крэдыту пры ўмове пагашэння папярэдняй часткі, а не ўсёй крэдытнай запазычанасці. Такая форма крэдыту дазваляе крэдытаатрымальніку падтрымліваць ліміт запазычанасці на дапушчальным узроўні пры мінімальным працэнтным выплатах, а банку не перарываць тэрмін капіталізацыі.

Такім чынам, падчас даследаванняў аўтарам:

- прапанавана азначэнне формы крэдыту як катэгорыі, якая выказвае знешняе праяўленне крэдытных адносін, вызначаных сістэмай крэдытавання і выкарыстоўваемай для фарміравання арганізацыйнай структуры механізма крэдытавання праз сцвярджае формы як набору асобных патрабаванняў, што вызначаюць рацыянальны парадак (паслядоўнасць) карыстання крэдытам у кожным пэўным выпадку;

- визначана комплексная характерыстыка форм крэдыту на аснове ўстанаўлення: элементаў, якія фарміруюць форму крэдыту, што павінны быць расцэнены як аснова для прад'яўлення патрабаванняў да крэдытаатрымальніка; крытэрыяў выбару механізмам крэдытавання рацыянальнай формы крэдыту, якая падлягае наладжванню парадку крэдытавання, адпаведнага існуючым умовам і інтарэсам удзельнікаў крэдытных адносін; удакладненая класіфікацыя форм крэдыту, што дазваляе разнастаіць пералік форм, набліжаючы іх да адпаведнага ўзроўню развіцця таварна-грашовых адносін;
- у выніку комплекснай характерыстыкі форм крэдыту прапанавана з мэтай устанаўлення рацыянальнага для банка і крэдытаатрымальніка парадку крэдытавання выбіраць форму крэдыту, якая прадугледжвае драбненне працэнтнага перыяду па тэрмінах крэдытавання, гэта значыць з вялікай колькасцю перыядаў спісання працэнтаў, што дазваляе банку не перарываць тэрмін капіталізацыі, а крэдытаатрымальнікам падтрымліваць ліміт запазычанасці на дапушчальным узроўні пры мінімальным працэнтных выплатах.

ЛІТАРАТУРА

1. Большая энциклопедия. В 62 т. Т. 55. – М.: ТЕРРА, 2006. – 592 с.
2. Тарасова, Г.М. Кредитная система России: проблемы становления и развития: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.10 / Г.М. Тарасова. – Новосибирск, 2002. – 335 с.
3. Валенцева, Н.И. Кредитный механизм и его составные элементы / Н.И. Валенцева. – М., 1987. – 56 с.
4. Соболев, М.Н. Кредит и его роль в народном хозяйстве / М.Н. Соболев. – Харьков: Союз, 1918. – 90 с.
5. Кауфман, И.И. Кредит, банки и денежное обращение / И.И. Кауфман. – СПб.: Общедоступ. тип. и лит. А.Е. Ландау и К^о, 1873. – 928 с.
6. Муравьев, А.И. Малый бизнес: Экономика, организация, финансы: учеб. пособие для вузов / А.И. Муравьев, А.И. Игнатьев, А.Б. Крутик. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Издательский дом «Бизнес – пресса», 1999. – 608 с.
7. Кравцова, Г. Виды и классификация банковских ссуд // Банковский вестник. – 1998. – № 9. – С. 10–12.
8. Замуруев А.С. Классификация кредитов и ссуд для предприятий сельского хозяйства / А.С. Замуруев // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 1998. – № 6. – С. 34–35.
9. Коробов, Ю.И. Кредитный механизм / Ю.И. Коробов. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1992. – 83 с.

SUMMARY

Forms of the credit as a set of the separate requirements determining the order of crediting are submitted. The complex characteristic of forms of the credit is given, allowing to reveal most rational of them. Lacks and advantages of separate forms of the credit are shown at management of credit relations.

Паступіў у друк 24.02.2011 г.